

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 2. Indifferentia voluntatis non arguit necessitatem Physicæ
prædeterminationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

ut sensus sit, produxit omnia, quia prædeterminavit rationes supersubstantialis esse Dei, hoc est divinus actus respectu quorum physicam prædeterminationem hucusque Thomista non defendunt, neque apud D. Th. in prædicto testimonio est, *omniāque produxit*, ut scribit Alvarez. *sed omnia produxit*, & dum Alvarez conjunctionem que addit destruxit sensum Angelici Doctoris, neque alium ad suam mentem composuit, sed totam periodum absque ulla significatione perfecta reliquit, manet enim pendula, & absque comparte pars illa propositionis causalis, quia prædeterminavit rationes supersubstantialis esse Dei.

39 Alia testimonia, quæ ex sancto Thoma, in favorem physicæ prædeterminationis obiciuntur ad eam comprobendam levisissimi momenti sunt, & ex prædictorum solutione facile quisque ingenue, & legitime absque præiudicio nostræ sententiæ explicabit.

40 Affirmo qualitatem hanc, iuxta principia Philosophica, admittendam non esse, neque in causis liberis, neque in necessariis; quia in utrisque absque ulla necessitate, & sine fundamento ponitur. Non esse necessariam in causis necessariis, sic probō. Hæc qualitas ponitur in causis, ut determinentur ad operandum: sed causa necessaria ex sua natura, & par suammet entitatem est determinata ad operandum, quotiescumque habet paratam omnipotentiam, ut cum illa comitanter concurrat ad effectum: ergo præter omnipotentiam paratam ad concurrendum cum illa per concursum comitantem, superflue alia præmotio, seu determinatio ponitur. In causis liberis eodem modo fit argumentum: etiam si causa libera ex sua natura non sit determinata ad operandum, eo ipso quod sit libera, talis est natura, ut positus omnibus requisitis ad operandum, & non operandum, valeat se determinare ad operationem, & carentiam eiusdem; aliās non esset libera; quia principium liberum essentialiter dicit principium indifferens potens se determinare: ergo ut causa libera determinetur, necessaria non est hæc præmotio; sed sufficit applicatio obiecti per cognitionem proportionatam ad illud amandum; & si quæ sunt alia requisita ad actum amoris; videlicet habitus supernaturalis, si actus producendus futurus sit supernaturalis: ergo superflue excogitatur hæc qualitas, seu præmotio. Multa sunt capita, ex quibus intendunt Thomistæ necessitatem huius physicæ qualitatis præsumere, in causis liberis illam ex indifferentia voluntatis exposcunt; in liberis, & necessariis illam exposcunt ex subordinatione causæ secundæ ad primam; ex necessitate concursus causæ primæ, quam habet secunda, ut operetur, ex ratione causæ primæ. Quæ omnia percurram, ut probem ex nullo capite, qualitatem hanc esse necessariam; & Thomistarum argumenta simul diluam.

§. II.

Indifferentia voluntatis non arguit necessitatem physicæ prædeterminationis.

41 **E**X indifferentia, & indeterminatione voluntatis, quam habet in actu primo, inferre volunt Thomistæ physicam prædeterminationem, quæ per modum actus primi determinatur ad actum secundum. Deinde, quia determinatio provenit à principio activo; ac proinde existimant non posse à voluntate provenire; quia hæc est principium actuum, & nihil potest esse principium actuum & passuum secundum eandem rationem. Expendam hæc argumenta postquam de hac re diversas sententias, illarumque auctores dederō.

42 Docuit Ægidius Romanus in 2. distinct. 25. quæst. unica art. 3. ad argumenta, dub. 2. art. 6. & in 1. dub. & 2. & quodlib. 3. quæst. 16. Voluntatem non esse potentiam actuum, sed purè passivam; nihilominus se ipsam determinare: quia dum se continet à prosecutione huius obiecti, consequens est, ut contrarium obiectum agat in voluntatem. Exempli gratia, illi obicitur delectatio fornicationis, & divina lex prohibens fornicationem, si contineat se ab amore fornicationis, per hanc continentiam determinat se ad amorem divinæ legis, quem producit suum obiectum in voluntate tali continentia supposita. Quod si voluntas contineat se ab amore divinæ legis, determinatur ad fornicationis amorem; quia huius delectabile obiectum illum necessario producit in voluntate. Ægidium sequutus est Arg. dist. 25. quæst. unica, art. 1.

Hæc opinio est omnino improbabilis, & aliena à vera doctrina Patrum, & Conciliorum asserentium, voluntatem concurrere ad nostram iustificacionem. Cognosce testimonium ex Trident. sess. 6. cap. 4. quo vtor Controv. 5. de anima, Punct. 1. num. 11. ad probandum voluntatem actuè concurrere ad suas operationes. Ratione philosophica clarissime impugnatur: voluntas nihil effectivè agit circa duplex obiectum propositum in hac sententiā, videlicet gratia, circa delectationem fornicationis, & circa amabilitatem divinæ legis prohibentis fornicationem: ergo quatenus est ex se æquè se habet circa utrumque obiectum, neque est aliqua ratio propter quam dici potest magis continere se circa hoc obiectum, ut oppositum necessariò sui amorem in illa producat, quam circa illud, ut ab hoc amor ipsius producat: ergo neque per continentiam amoris, neque per productionem eiusdem magis se determinat circa hoc obiectum, quam circa illud: ergo tota determinatio ex ipsis obiectis expectanda est.

Secundò: continere se ab hoc obiecto, dicit voluntatem posse determinari in illud, & se ab hac tendentia abstinere, non enim dicimur abstinere ab obiecto, quod adhuc concupiscere nequimus: sed voluntas circa nullum obiectum potest per productionem amoris ab illa dimanantem tendere: ergo per negationem huius tendentiæ non se continere potest ab aliquo obiecto. Sed esto, contineat se per hanc negationem: hæc negatio est necessaria; quia illius habitus non subiacet voluntati: ergo non se liberè continet. Deinde esto libera. Hæc negatio est circa utrumque obiectum: ergo circa utrumque se continet: ergo non magis se determinat ad unum, quam ad aliud. Si continentia ponatur in negatione passionis, eodem modo reicietur. Quia voluntas, dum agens operatur, non potest se continere à passione; quia necessariò paritur. Dum non operatur agens pati nequit, ac proinde negatio passionis non illius continentie danda est, neque voluntas potest determinare agens, ut agat, vel illud coercere ne agat; quia hoc nequit præstare voluntas per suammet entitatem, quæ indifferens est ad patiendum, & non patiendum. Quod si per suam entitatem id præstaret, non fieret liberè ab illa, sed necessariò: non per aliquid superadditum; quia hoc produci nequit à voluntate, quæ principium effectivum non est in hac sententiā: ergo nullo modo voluntas potest intelligi continere se liberè circa hoc obiectum, potius quam circa illud. Mitto rationes alias, quæ longius posent contra hanc sententiam expendi.

Communis Scholasticorum sententia docet respectu actuum voluntatis solâ ratione differre agens, & patiens, ac proinde voluntatem ipsam se actuè determinare, & passivè suos actus recipere. Ita Scotus in 2. dist. 25. quæst. unica, §. ad primam rationem. Basiliensis in 2. dist. 25. quæst. 1. Henric. quodlibeto 9. quæst. 5. & quodlibeto 11. quæst. 6. & 7. & quodlibeto 12. quæst. 26. & ferè omnes antiqui.

46 Multiplex est principium respectu volitionis; quoddam actuum physicè influens, sicuti voluntas, & habitus alius se tenens per modum conditionis, seu moralis causæ, sicuti cognitio in multorum sententia. Rursus inter principia actuè concurrentia voluntas tantum concurrat determinando actionem, ad cuius determinationem concurrat habitus. Alia sunt principia, quæ concurrunt non determinando actionem, sed quasi determinata à voluntate: sicuti habitus, qui necessariò concurrat dependenter à voluntate, & causa prima, quæ per decretum liberum, quâ ipsa vult liberè suam omnipotentiam voluntati exhibere, ut pro sua libertate cum illa operetur, vel non operetur, omnipotentiam subdit voluntati: ita, ut integrum sit voluntati cum illa veluti cum habitu operari, vel non operari. Hæc certa sunt, & suis locis adamussim explicanda. Sic

47 **CONCLUSIO.** Principium actuum determinans volitionem, non distinguitur à principio passivo respectu eiusdem volitionis: hoc est, voluntas, quæ cum omnibus requisitis constituitur, potens operari se ipsam determinat per actionem physicè fluentem ab illa, secundum eandem entitatem est principium actuum, & passuum volitionis: reliqua verò, quæ voluntatem adiuvant ad producendam actionem, per quam ipsa se determinat, non sunt principium passuum volitionis. Ex quo inferitur principium actuum, & passuum volitionis distingui tanquam includens, & inclusum: actuum enim dicit quiddam passuum

suum, & aliquid ultra. In hanc sententiam interpretor doctores omnes asserentes, nec distingui, nisi per rationem principium actuum, & passuum volitionum. Loquuntur enim de principio actuum determinantes, non vero de principio actuum in tota sua latitudine. Sic

48 SECUNDA CONCLUSIO illata ex prima, quæ propria huius est loci: Principium actuum volitionis liberæ agit quatenus est in potentia ad agendum, & non agendum, & omnino indifferens; quam indifferenciam non admittit, nisi per ipsam volitionem, quæ est determinatio principij, antequam nulla alia supponitur. Hæc conclusio est deducta ex doctrina Angelici Doctoris, quam sanctus Doctor sæpe docet. Legatur in 2. distinct. 25. quæst. vni- ca, art. 1. & in corpore, ubi hæc habet: *Nihil agit nisi in quantum est in actu: & inde est quod oportet omne agens esse determinatum ad alteram partem: quod enim ad utrumlibet est, æqualiter se habens, est quodammodo potentia respectu utriusque, & id est, ut dicit Commentator in 2. physic. quod ab eo, quod est ad utrumlibet nihil sequitur, nisi determinetur.* Existimabunt physica prädeterminationis patroni hoc testimonio iure optimo Divi Thomæ suam sententiam tribui audiant, quid subdit sanctus Doctor paucis interiectis: *Hæc est differentia in agentibus: quia quædam determinant sibi finem & actum in finem illum: quædam vero non: & in solutione ad 3. ait: Determinatio actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constituitur.* En constituit Angelicus Doctor differentiam inter agens liberum, & necessarium, quod liberum sibi determinat finem & actionem circa illum, ac proinde non indiget determinatione in actu primo, quam supra cum Commentatore tantum pro agentibus necessariis requisierat. Deinde, ut omnem ambiguitatem auferret, hanc determinationem in potestatem liberi arbitrij reduxit. Similia habet de malo, quæst. 3. art. 3. & quæst. 6. art. vni- co, in corpore; ubi ait: *Quantum ad exercitium actus, manifestum est, quod voluntas movetur à se ipsa: sicut enim movet alias potentias: ita se ipsam movet.* Postea explicat, quomodo intelligendum sit illud axioma, scilicet non posse idem principium secundum eandem rationem esse in potentia, & in actu; quod explicat de principio adæquato eo modo, quo nos diximus distingui principium effectuum, & passuum volitionis. Subdit immediate: *Neque propter hoc sequitur, quod voluntas secundum idem sit in potentia, & in actu.* Sicut enim homo secundum intellectum, in via inventionis movet se ipsum ad scientiam, in quantum ex vi noto venit ad aliquid ignotum, quod erat in potentia notum: ita per hoc, quod homo vult aliquid in actu, movet se ad volendum aliud in actu: sicut per hoc, quod vult sanitatem, movet se ad volitionem sumere potionem. Explicat sanctus Doctor quomodo distinguatur principium actuum, & passuum electionis; quod etiam locum habet in intentione libera, si ad ipsam, ut sæpe contingit, & semper contingere plures volunt, supponatur actus necessarius, & in omni euentu principium adæquatum actuum includit omnipotentiam, & cognitionem saltem tanquam conditionem, quæ ad principium actuum, & non passuum volitionis spectant.

49 Mens hæc ut Thomistica nomen apud omnes mereatur comprobanda est auctoritate discipulorum D. Thom. quos medullam esse illorum, quos Thomistas appellant, negabit nullus. Multis parco, quibus hæc sententia posset comprobari: tantummodo Capreolum adduco distinct. 24. citata, art. 3. ad 6. argument. ubi hæc habet: *Voluntas quantum est de sua natura est ad opposita: ipsa tamen ratione sue libertatis se determinat ad id, quod vult: & ita non indiget alio determinante: neque verba explicatione indigent.*

50 Ex his facile est argumenta Thomistarum solvere. Primum est: quia movens, & motum sunt distincta subiecto, seu re ipsa, ut colligitur ex Aristotele lib. 9. Metaphys. cap. 1. text. 12. & lib. 5. cap. 12. text. 17. Addunt sequi ex opposito, quod idem moveret se primo; quod fieri nequit, ut constat ex 8. Physic. text. 70. Cuius ratio est: quia tale debet esse movens in actu, quale est mobile in potentia respectu eiusdem formæ. Respondeo principium adæquatum actuum semper distingui à passivo, quia actuum includit causam primam, quæ principium passuum non est; & in hoc sensu intelligendus est Aristoteles, ex quo non inferretur idem movere se primo, id est tanquam prima causam, quod esset absurdum, quia semper movet se dependenter ab alio principio increato. Et ad actionem, quæ se movet, supponitur actio alia, quæ ipsum principium se movens dependet à Deo. Ad illud, quod additur tale debere esse

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

movens in actu, quale est mobile in potentia, Respondeo intelligendum esse de actu primo, in quo est principium indifferens ante ipsam actionem; quia actus primus tantum dicit prærequisita ad actionem.

Arguunt secundo: nihil agere in se ipsum, nam Aristoteles inquit 2. Physic. cap. 7. text. 20. materia, & efficiens non coincidunt in idem numero. Patiens autem se habet, ut materia, respectu agentis. Si Thomistæ probare intendissent voluntatem nullo modo concurrere ad volitionem, & non dari actionem aliquam immanentem in rerum natura, neque agentis liberi, neque necessarij ad rem specie tenus hæc testimonia adducerentur; cum autem ipsi fateantur voluntatem esse principium actuum, etiam physica prädeterminatione præsentem, & passuum eiusdem volitionis, nescio quomodo hæc testimonia nobis obiciant: Respondeo, Aristotelem dixisse materiam ex suo conceptu non identificari cum efficiente; quia sæpe distinguuntur causa materialis, & efficiens, & materia prima, quæ absolute materia dicitur non est principium actuum formarum substantialium, quam recipit, neque primarum qualitarum, aliorumque accidentium, quæ formas comitantur: & est questio an aliquorum productiva sit? Hæc ad auctoritatem Arist. principium autem illud *nihil agit in se ipsum*, vel negandum est, vel cum distinctione concedendum de principio adæquate actuum.

52 Tertiò arguunt: causa indeterminata non potest producere determinatum effectum: ergo voluntas sine physica prädeterminatione non potest volitionem determinatam producere. Respondeo distinguendo antecedens: causa indeterminata, hoc est, vaga secundum entitatem, non potest effectum producere determinatum, concedo; quia nulla causa in rerum natura est vaga, & indeterminata secundum entitatem: causa indeterminata ad effectum producendum, & in sua entitate determinata, non potest effectum producere, subdistinguo: si causa illa non habeat virtutem se determinandi, concedo: si illam habeat, qualem habet causa libera, & principium cognoscitivum, nego. Deinde nego consequentiam.

§. III.

Subordinatio causæ secundæ ad primam non desiderat physicam prädeterminationem.

53 Sæpe determinationem partiti sumus in determinationem in actu primo, & in actu secundo: determinationem in actu secundo nulla obtinet causa, quousque suam exerceat causalitatem; hæc est enim, quæ formaliter in actu secundo causam determinat. In hoc sensu dicimus virtutem actuum ignis per actionem determinari in actu secundo ad calefaciendum: quod idem est, ac dicere constitui calefacientem per actionem, & voluntatem determinari per ipsam volitionem ad volendum in actu secundo; quia per volitionem formaliter volens constituitur. Determinatio in actu secundo, quando est principium liberum, est propria determinatio; quia determinat indifferentiam, quam habebat principium. Determinatio vero, quæ principium necessarium supponit, sicuti calefactio respectu virtutis calefactivæ, propriè non est determinatio; quia nullam determinat indifferentiam, quam habet principium ex se. Virtus enim calefactiva est principium determinatum ad calefaciendum; ita ut quotiescumque sit cum omnibus requisitis ex parte actus primi necessariò calefaciet, si forma opposita efficacius non resistat, quam ipsa activa virtus efficere velit. Sicuti determinatio propria principium sequitur liberum: ita determinatio quævis formaliter libera, sicuti volitio, si plura principia habeat tantum respectu illius libera dicitur, quod in actu primo liberum supponitur ad ipsam, & quod ante ipsam omnino ex se erat, & indifferens, & potens se determinare ad talem volitionem, & ad negationem illius. Unde non est idem esse principium effectuum determinationis, & esse principium se determinans: habitus enim est principium effectuum determinationis voluntatis, hoc est volitionis; & non est principium se determinans.

54 Plurimum etiam præ oculis habere oportet distinctionem illam effectuum liberorum in se primariò formaliter, & liberorum secundariò libertate derivatam causa. Volitio libera est libera in se: effectus qui dependet à volitione libera est